

۱۳۹۲۸۹

۹۵۹/۹

بسم الله الرحمن الرحيم

روان شناسی اجتماعی کاربردی

(از مشکلات تا راه حل ها)

تالیف

آبراهام پی. بونک، مارک ون وگت

ترجمه :

دکتر مجید صفاری نیا - پرستو حسن

ویرایش

بونک، آبراهام، ۱۹۴۷ - م.
روان‌شناسی اجتماعی کاربردی (از مشکلات تا راه‌حل‌ها)، تألیف: آبراهام پی. بونک و مارک
ون‌وگت؛ ترجمه: دکتر مجید صفاری‌نیا و پرستو حسن‌زاده. - تهران: نشر ویرایش، ۱۳۹۷.
[چهارده] ۲۱۸ ص.؛ مصور، جدول، نمودار.

شابک: ISBN : 978 - 964 - 6184 - 66 - 4

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

عنوان اصلی: Applying Social Psychology: from problems to solutions, 2008.

موضوع: روان‌شناسی اجتماعی

رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۸ ر ۹ ب ۱۰۱۱ / HM

رده‌بندی دیویی: ۳۰۲

شماره کتابشناسی ملی: ۱۹۷۳۱۳۴

بیا یاد به حقوق دیگران احترام بگذاریم

مخاطب عزیز، خنده دلی، این کتاب حاصل دسترنج چندین ساله مترجم و ناشر است. تکثیر آن به هر شکل و به هر نحوی، بدون اجازه از ناشر و مؤلف، و خرید و فروش آن کاری نادرست، غیرقانونی، و غیرشرعی است. با این حال ناخواسته موجب بی‌اعتمادی در فضای نشر و فروش کتاب می‌شود و می‌تواند زمینه‌ساز مسکن نامشروع جهت بی‌ارزش کردن زحمات دست‌اندرکاران فعالیت‌های فرهنگی و اقتصادی در جامعه شود. در نهایت، به زیان خود شما و فرزندان‌تان خواهد شد.

سایت

www.Virayesh-Ravan-Arasbaran.com



پست الکترونیکی

virayeshpub@yahoo.com

روان‌شناسی اجتماعی کاربردی (از مشکلات تا راه‌حل‌ها)

تألیف: آبراهام پی. بونک - مارک و. وگت

ترجمه: دکتر مجید صفاری‌نیا - پرستو حسن‌زاده

ناشر: نشر ویرایش

نوبت چاپ: چهاردهم، پاییز ۱۳۹۷

تعداد صفحات: ۲۳۲ صفحه

شمارگان: ۵۰۰

قیمت: ۱۹۰۰۰۰ ریال

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: طیف‌نگار

ISBN : 978 - 964 - 6184 - 66 - 4

شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۶۱۸۴ - ۶۶ - ۴

مرکز پخش: تهران - خیابان زرتشت غربی، بین خیابان پنجم و ششم، پلاک ۶۳

تلفکس: ۸۸۹۶۲۷۰۷

تلفن: ۸۸۹۷۳۳۵۸ - ۹

فهرست مطالب

چگونه از این کتاب استفاده کنیم	هفت
مقدمه مؤلفان	یازده
مقدمه مترجمان	سیزده

فصل اول: روان‌شناسی اجتماعی کاربردی

نمونه‌ای از کاربرد نظریه‌های روان‌شناسی اجتماعی	۲
گام اول - مشکل: صورتبندی تعریف مشکل	۲
افزایش سطح مالی برای مبارزه با آیدز	۳
ارتباط روان‌شناسی اجتماعی	۴
گام دوم - تحلیل: تعیین بین‌های برای مشکل	۵
ادبیات نوع‌دوستی و رفتار عامه‌پسند	۵
مدل شوارتز	۷
باور به جهان عادل	۹
گام سوم - آزمون: بسط دادن و آوردن مدل فرآیند	۱۱
پژوهش	۱۵
گام چهارم - کمک: به سوی برنامه‌مدارانه	۱۵
سایر تصمیمات مرتبط با مشکل	۱۷
کاربرد روان‌شناسی اجتماعی: مدل PATH از مشکل - مداخله	۱۸
گام اول - مشکل: از مشکل تا تعریف مشکل	۱۹
گام دوم - تحلیل: از تعریف مشکل تا تحلیل و تبیین	۲۱
گام سوم - آزمون: از تبیین‌ها تا مدل فرآیند	۲۳
گام چهارم - کمک: از مدل فرآیند تا مداخله	۲۵
مشکلاتی در مورد کاربرد نظریه‌ها	۲۶
ساده‌سازی بیش از حد	۲۶
اعتبار بیرونی	۲۷
شواهد متناقض	۲۸
نتیجه‌گیری	۳۰
مطالعات پیشنهادی بیشتر	۳۱

فصل دوم: مرحله مشکل: از مشکل تا تعریف مشکل

مقدمه	۳۶
به سوی تعریف مشکل	۳۸

۴۱	صورته‌بندی مجدد مشکل
۴۳	از مشکل تا تعریف مشکل
۴۴	نمونه‌هایی از مصاحبه
۴۴	نمونه‌ای از یک مصاحبه بد
۴۵	ارزیابی
۴۶	نمونه‌ای از یک مصاحبه بهتر
۴۷	ارزیابی
۴۸	ادامه مصاحبه
۴۹	ارزیابی
۵۲	سؤالات کلیدی برای تعریف مشکل
۵۲	مشکل چیست؟
۵۳	چرا یک مشکل است؟
۵۶	برای چه کسی مشکل است؟
۵۷	علت احتمالی مشکل کدامند؟
۵۸	سروه‌ها چیست؟
۵۹	بسته‌های کلیس مشکل کدامند؟
۵۹	آیا مشکل کاربردی است؟
۶۰	آیا مشکل عین است؟
۶۱	آیا مشکل روان‌شناختی اجتماعی است؟
۶۳	آیا مشکل قابل حل است؟
۶۶	پژوهش در مورد تعریف مشکل
۶۷	عناصر زمینه
۶۸	ادبیات علمی
۶۹	مصاحبه‌ها
۷۱	مشاهده
۷۳	نمونه ۱: ریختن زباله در مرکز شهر بیرمنگام
۷۴	نمونه ۲: جاقی در میان کودکان دبستانی در انگلستان
۷۴	تکمیل تعریف مشکل
۷۶	مطالعات پیشنهادی بیشتر

فصل سوم : مرحله تحلیل : یافتن تبیین‌های نظری برای مشکل

۸۰	مقدمه
۸۰	تعیین متغیر پیامد
۸۴	الزاماتی برای متغیر پیامد
۸۴	ارتباط
۸۵	اختصاصی بودن
۸۵	پیوستگی

۸۶	مرحله واگرا: آرایه تبیین‌ها.
۸۷	تداعی آزاد.
۹۰	مصاحبه‌ها و مشاهده‌ها.
۹۷	نظریه‌های روان‌شناختی اجتماعی.
۱۰۰	رویکردهای نظری تحت بررسی: موردی از ترویج رابطه جنسی ایمن.
۱۰۳	راهبرد موضوعی.
۱۰۴	راهبرد مفهومی.
۱۰۷	راهبرد نظریه کلی.
۱۱۰	سخن آخر.
۱۱۰	مرحله هم‌گرا: کاهش تعداد تبیین‌ها.
۱۱۰	رهايي از تبیین‌های اضافی و نامربوط.
۱۱۰	تبیین‌های اضافی.
۱۱۱	تبیین‌های نامربوط.
۱۱۲	رهایی از تبیین‌های بی‌اعتبار.
۱۱۴	رهایی از تبیین‌های غیرحتمل.
۱۱۷	مطالعات پیشنهادی بیشتر.

فصل چهارم: مرحله آزمون: بسط دادن و آزمودن مدل فرآیند

۱۲۲	مقدمه.
۱۲۲	صورتبندی مدل فرآیند.
۱۲۳	مطالعه موردی: بهبودبخشی همکاری در شرکت دارویی.
۱۲۳	تعریف مشکل.
۱۲۳	تحلیل.
۱۲۴	تدوین مدل فرآیند.
۱۲۹	تعریف مشکل.
۱۳۷	اکتشافاتی برای بسط دادن مدل فرآیند.
۱۳۹	آزمودن مدل فرآیند.
۱۴۲	انجام پژوهش خاص خودتان.
۱۴۷	مطالعات پیشنهادی بیشتر.

فصل پنجم: مرحله کمک: بسط دادن مداخله

۱۵۰	مقدمه.
۱۵۲	آماده‌سازی بسط دادن مداخله.
۱۵۲	تغییرپذیری.
۱۵۳	اندازه اثر.
۱۵۳	تجربه گذشته با موقعیتهای مشابه.
۱۵۳	شواهد تجربی.

۱۵۴	جدول موازنه
۱۵۷	بسط دادن مداخله
۱۵۸	راه ارتباطی
۱۶۲	روش
۱۶۳	هدف‌گذاری
۱۶۴	پیام ترس
۱۶۴	الگوسازی
۱۶۵	یادگیری خودجوش
۱۶۵	مقایسه اجتماعی
۱۶۵	اهداف اجرایی
۱۶۶	پاداش و تنبیه
۱۶۶	بازخورد
۱۶۸	راهبرد
۱۶۹	حلقه واگرا: ابداع راهبردها
۱۷۲	مرحله همگرا: انتخاب راهبرد
۱۷۳	ایجاد رابطه مداخله
۱۷۳	پیش‌آزمایش مداخله
۱۷۵	اجرای مداخله
۱۷۷	فرآیند اجرا
۱۷۹	ترسیم نقشه راه
۱۸۰	برنامه اجرا
۱۸۰	اهداف اجرا
۱۸۰	برنامه‌های عملیاتی
۱۸۱	اجرای واقعی
۱۸۱	ارزیابی
۱۸۶	مطالعات پیشنهادی بیشتر
۱۹۱	فرهنگ لغت
۲۱۳	واژه‌نامه
۲۱۵	منابع

چگونه از این کتاب استفاده کنیم

این کتاب نخستین چاپ روان‌شناسی اجتماعی کاربردی است. مؤلفان، ارزشمند بودن استفاده از یک کتاب درسی توسط دانشجویان و مدرسان را به عنوان ابزار یادگیری تأیید می‌کنند. بنابراین، مؤلفان تصمیم گرفته‌اند تا گستره مشخصات را برای نشان دادن مدل PATH و سهل‌الوصول ساختن کتاب در مِم آموختن. بسیاری از این مشخصات از بازخورد مسیرهایی در روان‌شناسی اجتماعی کاربردی منشأ می‌گیرند که ما و مؤلفان طی سالها آموخته‌ایم. مطمئن هستیم که این مشخصات ارتباطی را با خوانندگان و استفاده کنندگان از این کتاب برقرار خواهند کرد. مؤلفان از پیرترین درکسترا به خاطر فراهم‌سازی این مشخصات و همکاری وی در ویرایش این کتاب قدردانی می‌کنند.

مشخصات کلیدی در این کتاب درسی شامل موارد زیر است:

۱. مطالعات بیشتر

اگر می‌خواهید درباره نظریه‌های روان‌شناختی - اجتماعی و پژوهشهای اخیر بیشتر بدانید، فهرست مطالعات کلیدی در زمینه روان‌شناسی اجتماعی کاربردی در انتهای هر فصل را به شما توصیه می‌کنیم.

۲. تکالیف

هر فصل اصلی حاوی تکالیف گوناگون است که دانشجویان را قادر می‌سازد روان‌شناسی اجتماعی کاربردی را در گستره مشکلات گوناگون دنیای واقعی تمرین کنند. هر تکلیف بر روی گام ویژه‌ای از روش PATH تمرکز می‌کند. این تکالیف می‌توانند

توسط مدرسان مورد استفاده قرار گیرند تا بر پیشرفت دانشجویان نظارت و ارزیابی صورت گیرد یا اینکه توسط دانشجویان به کار گرفته شوند تا بر پیشرفت خود در دوره آموزشی نظارت کنند.

۳. خلاصه‌ها

در انتهای هر فصل، یک خلاصه فصل ارائه شده است. این خلاصه‌ها، سلسله‌گامهای موجود در مرحله خاصی از روش PATH را خلاصه می‌کنند.

۴. تصاویر و جداول

کتاب حاوی جداول و تصاویر متعددی است که از اطلاعات موجود در آن حمایت می‌کنند.

۵. برنامه‌های پژوهشی روز

این کتاب حاوی نمونه‌های جدیدترین نمونه برنامه‌های پژوهشی کلیدی در روان‌شناسی اجتماعی کاربردی است. تا سبب‌های گوناگون روش PATH را نشان دهد. ما درباره نمونه پژوهشهای انجام شده در سراسر دنیا در گستره وسیع مشکلات اجتماعی گوناگون به بحث می‌پردازیم.

۶. کادرهای موجود در متن

کتاب حاوی کادرهای متعدد موجود در متن است که روان‌شناسان اجتماعی مشهور سراسر دنیا درباره اینکه چگونه به روان‌شناسی اجتماعی کاربردی علاقه‌مند شده‌اند بحث می‌کنند و نمونه‌هایی از برنامه‌های پژوهش کاربردی خود را ارائه می‌دهند.

۷. آزمون‌ها، اندازه‌گیری‌ها و ابزارها

کتاب حاوی نمونه‌های مختلف آزمونهای استاندارد شده و مقیاسهای اندازه‌گیری است که در روان‌شناسی اجتماعی به کرات استفاده می‌شوند. نمونه‌هایی از آن، مقیاس عزت نفس و ابزار مشاهده گروهی سیم‌لوگ^۱ است.

۸. فرهنگ لغت نظریه‌ها و مفاهیم روان‌شناختی - اجتماعی کلیدی

به منظور استفاده بهتر از کتاب، فهرست نظریه‌ها و مفاهیم روان‌شناختی اجتماعی

کلیدی را تهیه کرده ایم و خلاصه کوتاهی از آنان را در کادرهای موجود در متن آورده ایم. استفاده از یک کتاب مقدماتی با جزئیات بیشتر درباره نظریه ها و پژوهشهای روان شناسی اجتماعی را توصیه می کنیم.

۹. مطالعات موردی

هر فصل اصلی حاوی یک نمونه پژوهشی در مورد موضوع خاص روان شناختی اجتماعی کاربردی است. این نمونه، توضیحی را مبنی بر اینکه چگونه پژوهش روان شناختی اجتماعی کاربردی انجام می شود، ارائه می کند.

www.ketab.ir

مقدمه مؤلفان

روانشناسی اجتماعی نه تنها یک علم اجتماعی بنیادی است که به مطالعه ماهیت و عوامل تعیین‌کننده رفتار اجتماعی انسان می‌پردازد، بلکه رشته‌ای کاربردی است که بیشترین ارتباط را با انواع مشکلات و موضوعات اجتماعی دارد. نظریه‌ها و مفاهیم روان‌شناختی اجتماعی در زمینه وسیع رشته‌های علمی نظیر علم محیط زیست، علم حرکت، بازاریابی، علم فراغت، علم تجارت و مدیریت، طب پیشگیری، جغرافیای اجتماعی و پیری‌شناسی و نیز شاخه‌های گوناگون علم روان‌شناسی نظیر روان‌شناسی بالینی، روان‌شناسی محیط، روان‌شناسی سلامت، روان‌شناسی صنعتی و سازمانی به کرات مورد استفاده قرار گرفته است.

با این حال، به نظر می‌رسد که روان‌شناسان اجتماعی هرگز از ارزش علمی رشته خود آگاه نیستند. بیشتر مجلات روان‌شناختی اجتماعی نظیر *نفس* نسبتاً کمی را به روان‌شناسی اجتماعی کاربردی اختصاص می‌دهند. بسیاری از موضوعات سنتی روان‌شناسی اجتماعی کاربردی نظیر پرخاشگری، تعارض و همکاری در گروه، رهبری، اطاعت و کمک‌رسانی نه در متون علمی کاملاً به چشم می‌خورند و نه در متون علمی سایر رشته‌ها ارایه می‌شوند.

ما درباره این پیشرفت نگران هستیم. هر دوی ما (مؤلفان) تجربه زیادی درباره پژوهش روان‌شناسی اجتماعی بنیادی و کاربردی در حوزه‌های اجتماعی گوناگون داریم. بنابر تجربه‌هایمان، معتقدیم که روان‌شناسی اجتماعی منحصرأ مطرح می‌شود تا پژوهش ناشی از نظریه خوب را با ارتباط کاربردی در هم آمیزد. این اساساً همان چیزی است که کورت لوین، پدر روان‌شناسی اجتماعی مدرن، در دهه ۱۹۴۰ درباره پیشرفت این رشته پیش‌بینی کرد. این موضوع اشاره به این مطلب دارد که فرآیندهای

روانشناختی اجتماعی نمی‌بایست تنها در آزمایشگاه بلکه باید در موقعیتهای میدانی گوناگون و با جمعیت‌های دیگری به غیر از دانشجویان دوره لیسانس مطالعه شوند. همچنین اشاره می‌شود که روان‌شناسان اجتماعی باید علاقه‌مند و نگران این موضوع باشند که چگونه یافته‌هایشان می‌تواند به حل مشکلات اجتماعی کمک کند.

یک مانع بزرگ این است که مشکلات اجتماعی اغلب بیش از حد پیچیده به نظر می‌رسند و بنابراین، بررسی موشکافانه این موضوع که چرا روان‌شناسی اجتماعی می‌تواند به حل مشکلات کمک کند، احتمالاً همیشه هم آسان نیست. به علاوه، کلیه مشکلات کاربردی تا اندازه‌ای منحصر به فرد هستند و حتی اگر پژوهش‌های کاربردی بسیار در یک حوزه خاص انجام شده باشند، این یافته‌ها لزوماً به حوزه‌های دیگر تعمیم داده می‌شوند.

این کتاب، روش‌شناسی جدیدی را برای به کارگیری روان‌شناسی اجتماعی در مورد موضوعات اجتماعی کاربردی و تدوین یک برنامه مداخله، معرفی می‌کند. ما آن را روش‌شناسی PATH (مسئله‌محور) می‌نامیم. PATH برگرفته از حروف اول چهارگام اصلی در مدل است - مشکل (problem)، تحلیل (analysis)، آزمون (test) و کمک (help). هر یک از فصل‌های موجود در این کتاب به بحث درباره یکی از گام‌های مدل PATH می‌پردازد.

ما مدیون تلاش اولیه پتر وین هستیم که اولین بار در دهه ۱۹۸۰ کتابی را به زبان هلندی با روشی جدید در مورد به کارگیری روان‌شناسی اجتماعی کاربردی منتشر کرد. بسیاری از دانشجویان روان‌شناسی در دانشگاه‌های هلند "روش وین" را آموخته‌اند. نسخه کاملاً جدید کتاب وین در سال ۱۹۹۵ توسط ابراهام برک و پتر وین در هلند منتشر شد. اگرچه کتاب حاضر از کتاب‌های قبلی الهام گرفته است، اما اساساً کتابی جدید است و اولین بار به زبان انگلیسی و با ارایه نمونه‌هایی از برنامه‌های پژوهش روان‌شناختی اجتماعی کاربردی از سراسر دنیا به نگارش درآمده است.

امیدواریم کتاب حاضر در به کارگیری روان‌شناسی اجتماعی، الهام‌بخش نسل جدید دانشجویان سراسر دنیا باشد و ابزار لازم را در حل موضوعات اجتماعی در اختیار آنان قرار دهد. هنوز راه زیادی در پیش است!

پروفسور آبراهام پی. یونک، استاد روان‌شناسی اجتماعی دانشگاه گرونینگن

پروفسور مارک ون وگت، استاد روان‌شناسی اجتماعی دانشگاه کنت